

Bibelstudium påskvandring 2021

Inledning till stationerna

Varför blev Jesus korsfäst? Vilken relevans har detta för betydelsen av Jesu kors för oss idag? När vi närmar oss den heliga veckan försöker vi följa Jesus på hans sista vandring från Jeriko till Jerusalem – en vandring som kommer sluta med hans död bara några dagar senare.

I den här serien av bibelmeditationer ser vi närmare på ett antal punkter på Jesu sista väg. Vi börjar med hans erfarenhet i Jeriko, eftersom det var den plats där hans första och mest avgörande och utmanande beslut måste fattas.

Jesus levde i en miljö där hans landsmän (och andra) markant skilde sig åt i hur de förhöll sig till den politiska verklighet de levde i. Att stödja det romerska styret? Att samverka med det för egen vinnings skull? Att göra motstånd, till och med ta till våld? Att längta efter en Messias, en "Davids son" som skulle komma och segra över folkets fiender? Att isolera och gömma sig för att vara i säkerhet? Under vår vandring tillsammans med Jesus, som i sanning har förändrat historien, hör vi ett eko av dessa frågor både i de bibliska texterna och i landskapet omkring honom.

Station 1a: Jeriko

Lukas 18:35-19:28

³⁵ När Jesus närmade sig Jeriko satt där en blind vid väggkanten och tiggde. ³⁶ Han hörde en folkhop komma på vägen och frågade vad som stod på. ³⁷ Man talade om för honom att Jesus från Nasaret gick förbi, ³⁸ och då ropade han: »Jesus, Davids son, förbarma dig över mig.« ³⁹ De som gick främst sade åt honom att vara tyst, men han ropade ännu högre: »Davids son, förbarma dig över mig.« ⁴⁰ Jesus stannade och sade till dem att leda fram honom, och då mannen kom närmare frågade Jesus: ⁴¹ »Vad vill du att jag skall göra för dig?« Han svarade: »Herre, gör så att jag kan se igen.« ⁴² Jesus sade: »Du kan se igen. Din tro har hjälpt dig.« ⁴³ Genast kunde han se, och han följde med Jesus och prisade Gud. Och allt folket som såg det sjöng Guds lov.

¹⁹ Han kom in i Jeriko och gick genom staden. ² Där fanns en man som hette Sackaios, och han hade hand om tullen och han var rik. ³ Han ville gärna se vem denne Jesus var men kunde inte för folkmassan, för han var liten till växten. ⁴ Han sprang i förväg och klättrade upp i en sykomor för att kunna se honom, eftersom han skulle gå förbi där. ⁵ När Jesus kom dit såg han upp mot honom och sade: »Skynda dig ner, Sackaios, i dag skall jag gästa ditt hem.« ⁶ Sackaios skyndade sig ner och tog emot honom med glädje. ⁷ Alla som såg det mumlade förargat: »Han har tagit in hos en syndare.« ⁸

Bibelstudium påskvandring 2021

Men Sackaios ställde sig upp och sade till Herren: »Hälften av vad jag äger, herre, skall jag ge åt de fattiga. Och har jag pressat ut pengar av någon skall jag betala igen det fyrdubbelt.«⁹ Jesus sade till honom: »I dag har räddningen nått detta hus – han är också en son till Abraham,¹⁰ och Människosonen har kommit för att söka efter det som var förlorat och rädda det.«

¹¹ För dem som hörde detta berättade han också en liknelse, eftersom han var nära Jerusalem och de trodde att de redan nu skulle få se Guds rike komma. ¹² Han sade: »En man av hög börd for till ett land långt borta för att få kungavärdighet och sedan komma tillbaka. ¹³ Han kallade till sig tio av sina tjänare och gav dem tio pund och sade till dem: 'Gör affärer med detta tills jag kommer tillbaka.' ¹⁴ Men hans landsmän hatade honom, och när han hade rest skickade de sändebud för att säga: Honom vill vi inte ha till kung. ¹⁵ När han sedan kom tillbaka och hade blivit kung lät han kalla till sig tjänarna som han hade gett pengarna åt och ville veta hur de hade lyckats med sina affärer. ¹⁶ Den förste infann sig och sade: 'Herre, ditt pund har gett tio pund i vinst.' ¹⁷ Då sade han: 'Bra, du är en god tjänare. Du har visat dig trogen i smått, och nu skall du få härska över tio städer.' ¹⁸ Näste man kom och sade: 'Ditt pund, herre, har gett fem pund.' ¹⁹ Till honom sade han: 'Du skall få fem städer under dig.' ²⁰ En annan kom och sade: 'Herre, här har du ditt pund. Jag har haft det undanlagt i en duk, ²¹ för jag var rädd för dig. Du är ju en hård man, du tar ut vad du inte har satt in och skördar vad du inte har sått.' ²² Han svarade: 'Jag dömer dig efter dina egna ord. Du är en dålig tjänare, du visste att jag är en hård man, som tar ut vad jag inte har satt in och skördar vad jag inte har sått. ²³ Varför lämnade du inte mina pengar till en bank? Då hade jag kunnat få tillbaka dem med ränta när jag kom hem.' ²⁴ Och han sade till sina män: 'Ta ifrån honom hans pund och ge det åt mannen med de tio punden.' – ²⁵ 'Herre', sade de, 'han har ju redan tio pund.' – ²⁶ 'Jag säger er: var och en som har, han skall få, men den som inte har, från honom skall tas också det han har. ²⁷ Men mina fiender, de som inte ville ha mig till kung, för hit dem och hugg ner dem i min åsyn.'«

²⁸ Efter att ha sagt detta gick han framför dem upp mot Jerusalem.

På Jesu tid var Jeriko en genomfartsstad, liksom den är än idag. Med sitt läge i den södra delen av Jordandalen, strax norr om Döda havet, var staden en "transitplats" för resande från östra sidan av Jordanfloden eller från Galileen i norr, på deras väg till Jerusalem. Efter att ha passerat genom Jeriko vände många resande och pilgrimer västerut och tog sig upp ungefär två och en halv mil genom de branta bergen till Jerusalem. Det var en utmattande resa genom en förbränd vildmark, som dessutom innebar en stigning på över 1 000 meter. Jeriko är den lägst belägna staden i världen (ungefär 250 meter under havsytan), det är också den äldsta. Värmen och den relativa grönskan, som kommer från de många källorna, gjorde platsen attraktiv för mänskliga bosättningar redan under stenåldern. Redan 7000 f Kr var Jeriko en stad omgärdad av en mur med befästa torn.

Genom århundraden och årtusenden har det stridits om Jeriko, staden har förstörts och byggts upp åtskilliga gånger. Under nytestamentlig tid hade klipporna ovanför staden befästs av härskarna från Herodesdynastin, för att bevaka rikets östra gränser. Men dessa härskare lämnade också tydligt synbara spår inne i själva staden, som vi snart ska få se...

Alla de tre synoptiska evangelierna vittnar om att Jesus passerade genom Jeriko på sin väg upp till Jerusalem. Det var bokstavligen porten till hans lidande och död. Det är genom Lukas som vi får den mest detaljerade skildringen. Lukas berättar om tre händelser, den första, helandet av en blind man som tiggde vid vägkanten, inträffade när "Jesus närmade sig Jeriko" (Luk 18:35-43). Efter att Jesus gått in i Jeriko mötte han tullindrivaren Sackaios (Luk 19:1-10), därefter berättade han en liknelse (Luk 19:11-27). Dessa tre incidenter/händelser smälter samman på ett märkligt sätt, vilket ger oss en

Bibelstudium påskvandring 2021

skarp inblick i de utmaningar som Jesus och hans lärjungar ställdes inför medan de gick mot Jerusalem. De visar att Jesu väg mot Jerusalem inte kan förstås annat än mot bakgrund av den politiska och sociala dynamik som präglade den tid som Nya testamentet berättar om.

En blind man utanför Jeriko botas

I sina upprepade rop till Jesus om hjälp, tilltalar den blinde mannen honom som "Davids son" (Luk 18:38-39). Detta är laddade ord. David var ihågkommen som Israels främste kung. Det var under hans regeringstid, cirka 1000 år före Jesu tid, som landet hade fått sin mest omfattande politiska självständighet. Senare generationer såg tillbaka med längtan på Davids tid, och hoppades att en gestalt som han – en Davids son – skulle komma och återupprätta den frihet och prestige som landet hade haft under Davids regering. Många av föreställningarna kring den efterlängta Messias präglades snarare av nostalgiska tankar och idéer om David, än av den historiska bakgrunden. Att kalla Jesus "Davids son" var att lägga hela folkets förhoppningar och förväntningar på honom.

Tullindrivaren Sackaios

Sackaios, som var ansvarig tullindrivare för regionen, behövde ett annat slags helande. Sackaios representerade det samhälle som de som ropade efter "Davids son" ville bli befriade från. Sackaios hade lierat sig med den romerska övermakt som styrde Palestina, antingen direkt (som i Jeriko och Jerusalem, omkring 30 e Kr.), eller via lydkungarna från den herodiska dynastin (som i Galileen). Sackaios drev in tull på uppdrag av den romerska makten. Han hade antagligen fått detta privilegium genom att bjuda över sina konkurrenter i hur stor andel av intäkterna han var villig att erbjuda myndigheterna som gentjänst. För att kompensera denna förlust av intäkter var han tvungen att pressa ut så mycket han kunde från dem han hade makt över. För dem som hade lidit under hans utpressning var det djupt stötande att Jesus accepterade Sackaios inbjudan att komma hem och äta hos honom. Inte undra på att det knotades – och inte bara mot Sackaios.

Liknelsen om de tio punden

Liknelsen som Jesus berättade (Luk 19:11-27) är en variant av den så kallade "liknelsen om talenterna", som vi oftast läser i Matteusevangeliet. Detta beror antagligen på att i Lukas version av liknelsen är berättelsen om pengarna som tjänarna anförtros märkligt sammanvävd med ett annat narrativ – vilket på sätt och vis komplicerar berättelsen. Men det är just denna komplikation som Lukas vill dela med oss.

Jesus berättar liknelsen om "En man av hög börd for till ett land långt borta för att få kungavärdighet och sedan komma tillbaka. ... Men hans landsmän hatade honom, och när han hade rest skickade de sändebud för att säga: 'Honom vill vi inte ha till kung.' ... (*han "tar itu" med de slavar som han anförtrott sina pengar medan han var bortrest*) 'Men mina fiender, de som inte ville ha mig till kung, för hit dem och hugg ner dem i min åsyn.' (Luk 19:12, 14-15, 27)

Redan en snabb blick på historien under den tid Nya testamentet skildrar talar starkt för att Jesus här anspelar på Archilaos. Archilaos var en av Herodes den stores söner (regent vid tiden för Jesu födelse). När Herodes den store dog år 4 f.Kr. delade den romerska övermakten upp kungariket mellan hans tre söner. Herodes Antipas fick Galileen, Filippos området runt Caesarea Filippi, och Archilaos fick Judeen och Samarien – med både Jeriko och Jerusalem. Herodes den store må ha varit brutal, men Archilaos hade redan innan han kom till makten rykte om sig att vara ännu värre.

Därför sändes en delegation från Jerusalem till Rom, för att protestera mot att Archilaos gjordes till härskare över området. Till ingen nytta, Rom lyssnade inte och Archilaos utnämndes till regent (formellt hette det "etnark"). När han återvände från Rom efter att ha fått "kunglig makt" tog han en gruvlig hämnd på dem som hade motsatt sig utnämningen. Ironiskt nog var Archilaos styre under det

Bibelstudium påskvandring 2021

följande årtiondet så brutalt att fariseer och saddukeer (som sällan kom överens om någonting) år 6 e. Kr. sände en gemensam delegation till Rom för att vädja om att Archilaos skulle avsättas. Denna gång hade de mer framgång och Archilaos sändes i exil till Gallien. Istället infördes ett system med direktstyre genom prefekter eller prokuratorer i Judeen (Pontius Pilatus var den femte i raden av prefekter).

Lukas presenterar liknelsen för oss med orden: "För dem som hörde detta berättade han också en liknelse, eftersom han var nära Jerusalem och de trodde att de redan nu skulle få se Guds rike komma." (Luk 19:11) Det finns helt tydligt ett samband mellan vad Jesus ville berätta för sina lärjungar om Guds rike och historien om Archilaos "kungavärdighet".

Ovan nämndes att kungarna av Herodes ätt hade lämnat synliga spår i Jeriko. Herodes den store byggde ett överdådigt vinterpalats i staden, för att komma bort från kylan i Jerusalem. Archilaos byggde ut det och gjorde det än mer magnifikt. Utgrävningar har visat på den överdrivna lyx som präglade palatset. Vid tiden för Jesu förkunnelse (cirka 30 e. Kr.) hade Archilaos varit i exil sedan mer än 20 år och hade förlorat all den prakt och lyx han hade skapat åt sig själv.

Jesus berättade liknelsen som anspelar på Archilaos med palatset som en kuliss, och ett visuellt hjälpmedel. Det måste ha gjort ett mycket starkt intryck på dem som hörde Jesu berättelse. "Ni tror att Guds rike är nära", sa Jesus, "Men vad för slags rike kommer det att vara? Samma som Archilaos skoningslösa styre? Verkligen inte!" Jesus lägger inte till det sista kapitlet i Archilaos historia, utan låter åhörarna själva minnas det, medan de står vända mot platsen där palatset stod. Den härskare som utövade sin kungamakt på ett sätt som utarmade sitt folk, för att kunna uppföra en byggnad för sin egen ära och njutning, slutade misslyckad och landsförvisad. Var inte detta raka motsatsen till Guds rike?

Vi behöver utforska Jesu liv, lidande och död mot bakgrund av Nya testamentets politiska värld. Inte för att det finns eller borde finnas enkla samband mellan situationerna "då" och "nu". Utan för att lidande inte kan skiljas från politik.

Jesus levde i en miljö där hans landsmän (och andra) markant skilde sig åt i hur de förhöll sig till den politiska verklighet de levde i. Att stödja det romerska styret? Att samverka med det för egen vinnings skull? Att göra motstånd, till och med ta till våld? Att längta efter en Messias, en "Davids son" som skulle komma och segra över folkets fiender?

Dessa tre berättelser från Lukas, med sina skilda politiska perspektiv, har placerats tillsammans för att visa att Jesus vägrade erbjuda ett enkelt och direkt svar på de utmaningar och förväntningar som hans samtida slängde mot honom. Samtidigt står det klart från hans ord och handlingar att det Guds rike han kom för att förkunna har faktiska konsekvenser för allt mänskligt liv och gemenskap, för rättvisa, fred och för att mänskligheten och skapelsen ska frodas.

"Efter att ha sagt detta gick han framför dem upp mot Jerusalem." (Luk 19:28) För Jesus är Jeriko porten till Jerusalem. På den fortsatta vägen från staden kommer han bära med sig de motstridiga utmaningar och motstridiga svar på de samtida förhållanden som så levande har beskrivits för oss i Jeriko. I mötet med Sackaios förekommer ordet "idag" två gånger. (Luk 19:5, 9) Det understryker att Jesus själv "idag" ställs inför en krissituation och ett val, som är både djupt personligt och potentiellt kostsamt.

Han lämnar Jeriko och styr stegen västerut, mot den heliga staden...

Bibelstudium påskvandring 2021

Station 1b: Vägen genom vildmarken

Efter att ha sagt detta gick han framför dem upp mot Jerusalem. (Luk 19:28)

För Jesus är Jeriko porten till Jerusalem. På den fortsatta vägen från staden kommer han bära med sig de motstridiga utmaningar och motstridiga svar på de samtida förhållanden som så levande har beskrivits för oss i Jeriko. I mötet med Sackaios förekommer ordet "idag" två gånger. (Luk 19:5, 9) Det understryker att Jesus själv "idag" ställs inför en krissituation och ett val, som är både djupt personligt och potentiellt kostsamt.

Jesus lämnar Jeriko och styr stegen västerut, mot den heliga staden...

Det är bara omkring två och en halv mil mellan Jeriko och Jerusalem, men vägen innebär också en stigning på över 1 000 meter. Vägen tar den resande genom skilda världar – som råkar i konflikt med varandra, både genom den bibliska historien och idag.

Stigningen tar oss genom ett av världens mest extrema områden när det gäller klimatvariation. Det är en anmärkningsvärd skillnad på årlig nederbörd inom resans dryga två mil. I själva Jerusalem faller årligen omkring 600 mm regn, en knapp mil österut har mängden halverats, och i Jordandalen, på väg till Jeriko, faller bara 100 mm regn per år. Bristen på nederbörd har en slående effekt på landskapet – knappt har Olivbergets krön passerats på väg österut, förrän Jerusalems relativt bördiga jord har förbytts i halvöken. Några kilometer öster om staden är det utan konstbevattning för torrt för jordbruk. (Jeriko skulle knappast kunna finnas till utan de rikliga underjordiska källorna som tränger upp från klipporna i Jordandalen.)

De geografiska förutsättningarna påverkar livsstilen. I detta lilla landområde, är det som ibland kallas "den eviga konflikten mellan öken och sådden" tydligt synbart, såväl under biblisk tid som i vår tid. De som försöker ha sin knappa utkomst av jorden – som de seminomadiska beduinerna – betraktas allt för ofta som människor i "marginalen". Deras behov offras lättvindigt av andra, med mer makt.

I vår reflektion kring Jeriko började vi med att se på de utmaningar som Jesus ställdes inför när han närmade sig Jerusalem. Hur skulle han reagera på det allomfattande romerska styret som dominerade det mesta av livet i både Jerusalem och resten av landet? Skulle han kämpa emot det? Skulle han bli en medlöpare? Eller skulle han försöka hålla sig så långt ifrån det som möjligt?

När han började gå upp från Jordandalen och Jeriko genom ökenlandskapet fanns det tecken på alla tre av dessa alternativ. Vi har redan nämnt Herodes palats och Archilaos i själva Jeriko – på klipporna ovanför staden fanns även fästningen Doq, byggd för att försvara rikets östra gränser. Dessa byggnader symboliserar upptagenheten av makt och kontroll hos kollaboratörer, som Herodes som ställde sig på Roms sida, för egen vinnings skull. I uttorkade flodbäddar i ödemarken byggdes akvedukter med Herodes pengar, som ledde in vatten till de välbeställda. Seloternas ställningstagande, att ta upp kampen mot romarna, var inte lika påtagligt synlig. Men ödemarken var också platsen där de utstötta höll till. Med terrängen som skydd och gömställe överföll de resande för att beröva dem deras ägodelar, och ibland deras liv. Liknelsen om den barmhärtige samariern (Luk 10:29-37) kan vara en berättelse om ett sådant överfall. Det så kallade "Gode samarierns härbärke" visar ännu idag på realiteten bakom en sådan berättelse.

Den tredje "reaktionen" mot det romerska styret, att försöka hålla sig undan, illustreras också i bergen. Det är möjligt att Jesus innan han steg upp mot Jerusalem övervägde att ta omvägen längs med Döda havet, till bosättningen som numera kallas "Qumran". Där levde en grupp människor, förmodligen med anknytning till esséerna, i en slags klosterliknande renhet. I sin avskildhet skrev de

Bibelstudium påskvandring 2021

det som vi idag kallar Dödahavsruellarna. Skulle inte Jesus ha varit i säkerhet om han hade anslutit sig till dem?

Den möjligheten avvisade han och vände istället stegen västerut, för att till slut skymta krönet på Olivberget. Moderna resenärer kommer känna igen Olivberget på de tre höga torn som står på krönet; det Hebreiska universitetets torn, det tysk-lutherska Augusta Victoria-tornet och tornet på den rysk-ortodoxa Himmelsfärdskyrkan. Vart och ett av tornen symboliserar "alla riken i världen och deras härlighet" (Matt 4:8) och alla de länder, vars strävan genom århundradena att få makten över Jerusalem och det heliga landet, har bidragit till vår tids brist på fred i landet.

"Sex dagar före påsken kom Jesus till Betania" (Joh 12:1)

Station 2: Det sista hemtrevliga huset

Sex dagar före påsken kom Jesus till Betania (Joh 12:1)

JRR Tolkien kallar i *Sagan om Ringen* och *Hobbiten* alvkungens hus i Riftdal för "det sista hemtrevliga huset", högt värderat av dem som gav sig av därifrån på väg mot faror framför sig.

För Jesus var Betania, och särskilt Maria, Marta och Lasaros hus där, "det sista hemtrevliga huset". Där var han en ofta välkommen gäst till kvällsmålet, som "en i familjen." (Luk 10:38-42) Mycket tyder på att många pilgrimer på väg till Jerusalem fann vila och husrum i Betania. Därifrån kunde de gå in till Jerusalem varje dag, för att återvända på kvällen för att vara med vänner och familj. Vi får veta att Betania låg en halvtimmes väg från Jerusalem. (Joh 11:18)

Evangelierna antyder att Jesus hade en mycket nära relation med Maria, Marta och Lasaros. I Johannesevangeliet får vi veta att Jesus var mycket fäst vid "Marta och hennes syster och Lasaros". (Joh 11:5) I samma kapitel i Johannesevangeliet kan vi läsa hur Jesus valde att komma till Betania och hela Lasaros, trots att han därmed utsatte sig för mycket stor personlig fara. (Joh 11:8)

Allt sedan Nya testamentets tid har Betania varit förknippat med denna berättelse. Den finns till och med inskriven i namnet – på arabiska heter byn, som numera är en stad, El-Azariyeh (Lasaros plats).

Faktum är att Jesus agerande, att uppväcka Lasaros från de döda, vilket Johannes berättar om i detalj (Joh 11:1-44), verkar ytterligare ha provocerat den rädsla och oenighet som snart skulle leda till Jesu egen död. Att Lasaros gavs livet åter framkallade sådan oro bland folket att det religiösa ledarskapet blev rädda för hur den romerska övermakten skulle kunna agera som svar: "Om vi låter honom fortsätta börjar alla tro på honom, och då kommer romarna och utplånar både vår heliga plats och vårt folk." (Joh 11:48). Återigen, att "reagera mot romarna" skulle bli del av bakgrunden till Jesu nära förestående korsfästelse. Jesu kärlek till Lasaros blir på djupet ett offer. Berättelsen är en levande bild av vad Jesus säger till sina lärjungar vid den sista måltiden: "Ingen har större kärlek än den som ger sitt liv för sina vänner." (Joh 15:13)

Det finns något ytterst viktigt i att Jesu sista dagar, hans kärlek och offer, kopplas samman med hans "sista hemtrevliga hem". Kristi död är samtidigt en del av berättelsen om den politiska upprorsstämningen, att "reagera mot romarna", och en del av en berättelse om kärleken till enskilda personer och en familj. Båda är sanna och de behöver hållas samman. Jesus kom för att förändra världen och för att göra livet uthärdligt – till och med glädjefyllt – för vanliga människor och deras familjer. Det är det två tusen år gamla budskapet från Betania, "Lasaros plats". Det måste också vara dess budskap för idag.

Bibelstudium påskvandring 2021

Station 3: Olivberget

Välsignad är han som kommer, konungen, i Herrens namn. Fred i himlen ... Om du denna dag hade förstått, också du, vad som ger dig fred. (Luk 19:38, 41)

Fortfarande idag slår hjärtat lite extra när vi från Olivberget får se den första glimten av gamla stan i Jerusalem. Hur var det för Jesus den dagen då han anlände från Jeriko? För de kristna i det heliga landet är åminnelsen av denna den första Palmsöndagen både viktig som festdag, och för den egna identiteten. Därför har det varit en djup sorg för de kristna palestinier som vissa år inte fått tillstånd att besöka Jerusalem under firandet.

Berättelsen om Jesu triumfartade intåg i Jerusalem – när han kommer ridande på en åsna – återges i alla fyra evangelierna, om än med lite olika tyngdpunkt. Vi började vår resa från Jeriko upp till Jerusalem tillsammans med Lukas, så vi låter honom slå följe med oss igen.

Om vi tittar lite närmare på hur berättelsen återges i Lukas version (19:28-40) så ser vi att han inte nämner varken palmer eller någon annan grönska. Lukas beskrivning av Jesu intåg i staden är betydligt mindre triumfatoriskt än i de andra evangelierna. Även om Jesus proklameras som kung (19:38), så är det tydligt att han är en helt annan sorts kung än folket förväntar sig. I den avslutande delen av versen nämns "fred", när lärjungarna ropar ut "fred i himlen".

Intressant nog nämns inte ordet "fred" alls i Matteus, Markus eller Johannes versioner. Ändå är det ett tema som är djupt inbäddat i Lukas förståelse av händelserna. Det kan väl inte vara en slump att det är Lukas, mer än de andra evangelisterna, som betonar att detta händer på Olivberget? (19:29-37) Olivträdet är en urgammal symbol för fred.

Insåg de som firade Jesu intåg i Jerusalem att de välkomnade en fredsfurste? Vid en första anblick kan det tyckas så, med tanke på hyllningssången "fred i himlen". Men se efter noggrant, för sången är en ironisk motpol till änglarnas sång vid Jesu födelse. Änglarna sjöng "fred på jorden" (2:14), medan lärjungarna nu sjunger "fred i himlen". Borde vi inte stå på änglarnas sida? Det är fred på Guds jord vi behöver, och som vi är kallade att kämpa för! "Fred i himlen" kan allt för lätt bli en eskapistisk förströelse. Fredsskapande måste ske på jorden, och det kan stå dem dyrt som är modiga nog att engagera sig för det.

Därefter gråter Jesus över staden. En av de ikoniska vyerna över Jerusalem är glimten genom det enkla västfönstret i kyrkan Dominus Flevit ("Herren grät") på Olivberget, i sig en åminnelse av den händelsen. Hans klagan påminner oss sedan uttryckligen om den tragiska konsekvensen av bristen på fred (19:41-44). Det är ett avgörandets stund, inte bara för Jesus, utan också för Jerusalem, och korssets skugga faller redan över hans väg. Istället för gröna kvistar är Jesu väg enligt Lukas bokstavligen beströdd med stenar. Redan namnet Jerusalem tycks innefatta det hebreiska ordet för fred – shalom. Kontrasten är tydlig mellan den fredsvision som Jerusalem kallades att vara och den krigsskådeplats som staden så ofta istället har varit. Dess stenar må sjunga om Jesus, men samma stenar kommer slås ned till marken igen och igen, genom det mänskliga hatets historia.

Staden Jerusalem är en liknelse och ett sakrament för den mänskliga tillvaron. Den symboliserar vår längtan, vår högsta och bästa åstundan, vår kärlek till skönhet och vår önskan att tillbe Gud. Men den är också en kraftfull påminnelse om hur detta bästa kan bli så fruktansvärt fel – just eftersom det är så svårt för oss att älska utan att äga. Vi vill ha Gud på våra egna villkor, instängd i vår egen byggnad, där de som inte har samma åsikter som vi, är utestängda. Alla vill vi ha vårt eget Jerusalem, och resultatet är vår splittrade värld. Jerusalem är platsen där Gud korsfästes av mäns och kvinnors

Bibelstudium påskvandring 2021

längtan, strävan och lidelsefulla trosföreställningar. Ändå kan och måste korset, resultatet av människans fred-lös-het, vara "vägen som leder till fred".

Station 4: Jerusalem

"Jerusalem är platsen där Gud korsfästes av mäns och kvinnors längtan, strävan och lidelsefulla trosföreställningar." (Clare Amos)

Jerusalem har alltid varit en stad där religion och politik har stått i konflikt, vilket har skapat en alltid berusande, men ibland också giftig atmosfär. Så var det under biblisk tid, och det har ofta varit fallet under århundradenas lopp; det var lika sant då som det är nu.

Ordet "historisk" är inte så enkelt att använda som vi ofta tänker oss. Men i "historiska" termer är det ett rimligt antagande att den händelse som ledde fram till myndigheternas agerande mot Jesus och att de slutligen korsfäste honom, var när Jesus rensade templet efter sitt intåg i staden. Alla fyra evangelier berättar om det som ofta kallas rensningen av templet (Matt 21:12-17, Mark 11:15-19, Luk 19:45-46, Joh 2:13-22). Det är inte svårt att föreställa sig att detta agerande från Jesus, oavsett vad hans motiv egentligen var, uppfattades som djupt provocerande av både religiösa och politiska makthavare. Det var ingen tillfällighet att den största romerska förläggningen, var förlagd nära templet, i Antoniaborgen. Om det uppstod oroligheter eller motstånd mot det romerska styret inom tempelområdet, fanns därmed trupper i närheten som kunde ingripa. Det är talande att flera av evangelierna nämner att en av anklagelserna vid rättegången mot Jesus var just att han hotat att riva ned templet (Matt 26:61, Mark 14:58). Det är inte svårt att se hur hans agerande i templets förgård kan ha tolkats på det viset.

Ändå kan vi förmoda att den upphetsning händelserna i templet skapade hos folket, och kanske till och med hos lärjungarna, också ledde till en stor förväntan. Bland dem som motsatte sig det romerska styret, och kanske till och med gjorde aktivt motstånd, kan det Jesus gjorde ha uppfattats som en signal om hans vilja att leda dem mot frihet. Det faktum att han inte tog några ytterligare (?) steg i den riktningen måste ha förvånat många och upprört några. Det finns de som menar att Judas Iskariots agerande kan ha varit ett försök att tvinga Jesus att aktivt strida för frihet. Vi kan inte veta det säkert.

Mänskligt sett, var det i Getsemane som Jesus ställdes inför det så svåra och konfliktfyllda valet, att fly eller stå emot. Den timmen av bön i trädgården är en historiens vändpunkt. Att verkligen hålla ihop sig själv som Jesus gjorde, trots sådana kontraster och spänningar, utan att välja en lättare utväg, det var i sanning en ångestfylld plåga.

Det ledde direkt och omedelbart till hans korsfästelse.

Bibeln ställer oss inför utmaningen att hålla samman mångfald och skillnader.* Vi vill fira Guds kärlek och omsorg om skapelsen, och Guds närvaro bland oss, men på samma gång tvingas vi erkänna att det finns ett spår i bibeln som talar om Gud som undanlidande, på ett nästan skrämmande sätt. Av skriften lär vis oss att vår ställning som skapade till Guds avbild inte bara är ett uttryck för vår privilegierade relation till Gud, utan att det också driver oss att se något av Gud i varandra.

Det enda som kan dra ihop dessa djupa kontraster som går igenom skriften är den dyrbara självtutgivande kärlek som inkarnerats i Jesus Kristus. Det är också det som finns outtalat närvarande i de olika sätten att reagera på den politiska situationen som Jesus levde i. Jesu kärlek sammanväver och förenar den i korset, detta livgivande tecken i själva hjärtat av vår tro. Det finns alltså ett djupare samband mellan Jesu lidande och korsfästelse och den nästan omöjliga påfrestning det innebär att hålla samman de ytterligheter som vi har utforskat under dessa stationer. Skärtorsdagens och

Bibelstudium påskvandring 2021

långfredagens händelser stegras mot ett klimax i vilket sådana motsatser dras ihop, tätt sammanbundna av kärlekens band.

Förmodligen ser många av oss på korset genom glasögon färgade av en särskild förförståelse, där sedan andra aspekter kan fogas in. Vi kan se korset i ljuset av Paulus enastående uttalande i andra Korinthierbrevet: "Gud försonade hela världen med sig genom Kristus ... och anförtrodde [oss] budskapet om sin frälsning". (2 Kor 5:19) Jesu kors visar oss det oundvikliga i att frälsningen har ett så högt pris, men det visar oss också att försoningen finns i själva hjärtat av Guds mysterium.

Många västerländska kristna kan behöva lite tid för att lära sig uppskatta Uppståndelsekyrkan (Gravkyrkan) i Jerusalem. Det är den kyrka som betraktas som helig av kristenheten sedan åtminstone 300-talet, som platsen där Jesus korsfästes och begravdes. För den som besöker kyrkan för första gången kan den te sig som en symbol för kristen splittring. Nödvändiga reparationer har tidigare inte kunnat göras på grund av oenighet mellan de olika kristna samfund som har ansvar för olika delar av byggnaden. Det är ett synligt tecken på hopp och försoning att reparationerna nu har blivit färdiga.

Ändå är kanske denna fortsatt delade byggnad, i en så delad stad ett lämpligt sakrament för de händelser den firar minnet av. Det är en synlig påminnelse om varför korset restes, relaterat till den splittring och aggressioner som i så hög grad är en del av den mänskliga tillvaron. Det är en manifestation i sten av vår oenighet. Som den heliga gravens kyrka visar den hur dyrbart detta sår är för Gud; som Uppståndelsekyrkan – det namn som föredras av östliga kristna – är det också ett bevis för att uppståndelse är en möjlighet.

* For more details, see the Lent/Easter study from Churches Together in Britain and Ireland, "Opening the Scriptures: Setting Our Hearts on Fire," 20 March 2020, <https://ctbi.org.uk/>.

Av Clare Amos, tidigare programkoordinator för interreligiös dialog och samverkan på Kyrkornas världsråd

Texter ur Bibel 2000 © Svenska Bibelsällskapet, www.bibeln.se

